

Αθήνα, Μάιος 2013

Στο χώρο της φυλακής μπήκα ως εθελοντής, αλλά έδρασα ως εικαστικός καλλιτέχνης. Θέλησα να προκαλέσω την «πράξη» από τα μέλη της Θεραπευτικής Κοινότητας και να ενεργοποιήσω τη δημιουργικότητα και την εικαστική διάθεσή τους, παραμένοντας συνεργάτης και συνομιλητής. Θέλησα να δω τις εικόνες που θα μου έδιναν, καλώντας τους να εκφραστούν σε ένα περιβάλλον καταστροφής. Φρόντισα να αποκλειστεί κάθε πρόθεση ή υποψία διδασκαλίας, μαθήματος, σχέσης μαθητή - μαθητευόμενου, κι έτσι να υπάρχει απόλυτη, καθολική συμμετοχή σε ένα γεγονός –σχεδόν παιχνίδι- που συνέβαινε σε μια χαλαρή ατμόσφαιρα καλής διάθεσης.

Η «χειροτεχνία» ή η εικονογραφία των φυλακών με τα γνωστά θέματα και μοτίβα δεν με ενδιέφεραν, αλλά έπρεπε να αποκλειστούν στην πράξη. Ο καθένας δηλαδή θα έπρεπε να ανατρέξει στο θέμα που ήθελε, χωρίς να νοιώσει την ανάγκη να παίξει το «ρόλο» του φυλακισμένου ζωγραφίζοντας. Και αυτό μέσα σε ένα χώρο κατεστραμμένο, ο οποίος, μόνο και μόνο από το γεγονός πως ήμασταν εκεί, υπογράμμιζε την απόλυτη κρίση.

Τα έργα που προέκυψαν αποτελούν με τον πιο άμεσο και κατηγορηματικό τρόπο απάντηση σε μια σειρά από προβληματισμούς μου. Είδα σε αυτά πως ο άνθρωπος, μόνο όσο κρατά και μάχεται για την οντότητά του, δημιουργεί. Η αλήθεια στην «τέχνη» κάποιου κρύβεται μέσα στην αλήθεια της ζωής του και στο πώς και πότε κοιτάζει αυτή την αλήθεια. Άλλωστε, εκεί βρίσκεται η ουσία της καλλιτεχνικής πράξης και μόνο έτσι παράγεται. Γι' αυτό η τέχνη είναι σπάνια, δυσεύρετη, ακριβή και μοναδική.

Ό,τι η κοινωνία μας ονομάζει ταλέντο είναι κάτι ασαφές και θολό. Η δημιουργία αυτών των έργων έγινε από ανθρώπους που ουδέποτε έως τότε είχαν ανακαλύψει ή καλλιεργήσει αυτή την κλίση, και ίσως δεν θα το κάνουν ούτε στο μέλλον. Μέσα σε ιδιαίτερες συνθήκες συλλάβισαν αξιοθαύμαστες εικαστικές φράσεις, δημιούργησαν εικόνες που αιχμαλωτίζουν το ενδιαφέρον όλων μας. Ανέστυραν από τους καμένους τοίχους και από τις ψυχές τους εικόνες που μαγνητίζουν τους θεατές.

Τα έργα δεν έχουν έναν πατέρα-δημιουργό· έχουν μητέρα, την Κοινότητα. Η συμμετοχή πολλών δημιουργών στην ίδια εικόνα μας λέει πως η εικαστική δημιουργία μπορεί να είναι και συλλογική, κάτι σαν το jam session στη μουσική jazz. Ανατρέπεται έτσι η εικόνα του αυτιστικού εικαστικού καλλιτέχνη, που κλεισμένος στον κόσμο του δημιουργεί για εμάς. Τα έργα της Κοινότητας είναι έργα ανθρώπων που έχουν περάσει «από τον αυτισμό της χρήσης (ή της κρίσης συμπληρώνω) στη χαρά της σχέσης», γι' αυτό και κάθε ένα από αυτά είναι έργο όλων.

Η κρίση σίγουρα είναι η κατάρριψη των στερεοτύπων, για το κινέζικο αλφάβητο είναι το ιδεόγραμμα του κινδύνου και της ευκαιρίας, στα αρχαία ελληνικά η επιλογή και η απόφαση, για τα φυλακισμένα μέλη της Κοινότητας αυτές οι εικόνες και για εμάς τους «ελεύθερους» τα συμπεράσματα.

Μανώλης Χάρος